

ABSTRAKT

Východiska: Užívání návykových látek je obvykle spojováno s mladými lidmi, ale vyskytuje se rovněž mezi seniory, pro které problémové užívání alkoholu a dalších drog představuje zvýšené riziko celé řady zdravotních a sociálních dopadů. Současný systém adiktologické péče v České republice není na cílovou skupinou starších osob systematicky zaměřen a tato cílová skupina je spíše na okraji pozornosti. Přesto v České republice existují služby, domovy se zvláštním režimem, které se staršími osobami se závislostním problémem cíleně pracují. Tyto programy jsou obdobou tzv. nursing homes pro stárnoucí uživatele návykových látek známých ze zahraničí.

Cíle: Cílem diplomové práce je zmapovat charakteristiky sociální služby domovy se zvláštním režimem pro cílovou skupinu osob ohrožených závislostí nebo závislých na návykových látkách v České republice v oblastech složení a charakteristik klientů, metod práce s cílovou skupinou, složení personálu a financování.

Metody: Byla provedena on-line průřezová dotazníková studie a následná deskriptivní analýza dat. Osloveno bylo 16 domovů se zvláštním režimem, které dle informací z Registru poskytovatelů sociálních služeb v České republice poskytují služby cílové skupině osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách.

Výsledky: Ze 16 oslovených domovů se zvláštním režimem informaci ohledně poskytování péče této cílové skupině poskytlo 14 zařízení, z toho 6 jí v r. 2016 reálně poskytovalo. Nejčastěji byla zastoupená věková skupina 60-69 let, klienti byli až na výjimky uživatelé alkoholu, často s komorbidním psychiatrickým problémem, zejména demencí či jiným organickým mozgovým poškozením. Úplnou abstinenci jako podmínku pro setrvání v domově uvedla 3 zařízení, 2 mají naopak nastavená pravidla umožňující konzumaci alkoholu vně zařízení, možnost personálu regulovat přísun alkoholu uvedlo 1 zařízení. Psychologické intervence ve většině nebyly poskytovány vůbec, psychiatr byl zajištěn ve všech zařízeních, nejčastěji externě. Financování je zajištěno dotacemi z ministerstva práce a sociálních věcí a poplatky klientů, dále z rozpočtů samospráv a zdravotních pojišťoven.

Závěr: Ve srovnání s podobnými zahraničními zařízeními je v domovech se zvláštním režimem rozdílný postoj k abstinenci. Zahraniční programy povolují užívání návykových látek uvnitř zařízení, může docházet i k podávání či kontrole nad konzumovaným množstvím alkoholu. Je nicméně jasné, že bezpečné a stabilní bydlení a uspokojení dalších základních životních potřeb je základním předpokladem pro řešení sociálních a zdravotních problémů starších osob s adiktologickým problémem a v péči o ně je potřeba uplatňovat integrovaný, multidisciplinární a inovativní přístup.

KLÍČOVÁ SLOVA: domov se zvláštním režimem, stárnutí, závislí nebo ohrožení závislostí, užívání návykových látek, starší lidé